

378.147(082)

T-78

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4

**Трудова та професійна
підготовка молоді:
проблеми та шляхи
їх розв'язання**

Вся методична робота здійснюється через традиційні і нетрадиційні індивідуальні, групові та колективні форми роботи.

Таким чином, технологія організації методичної роботи в професійно-технічному навчальному закладі передбачає створення певної її системи. Причому, система повинна бути цілісна, відкрита, динамічна, управляєма, а її функціонування повинно бути спрямоване на підвищення педагогічної майстерності вчителів, викладачів та майстрів виробничого навчання, вдосконалення їх умінь узагальнювати досвід, методи і прийоми доцільної організації навчального процесу, що дозволяє їм успішно вирішувати завдання підготовки висококваліфікованих фахівців для всіх галузей господарства.

Організаторам методичної роботи слід пам'ятати, що для того, щоб внести суттєві зміни в роботу з вчителями, викладачами, майстрами виробничого навчання, в хід і характер навчально-виробничого процесу, необхідна кваліфікована, енергійна, різноманітна організаторська робота і велике терпіння. І коли в свідомості, професійно-педагогічному мисленні членів педагогічного колективу відбудуться певні позитивні зрушення - неминуче відбудуться якісні зміни в результатах навчально-виробничого процесу. Тільки в цьому випадку можна сказати про те, що система методичної роботи професійно-технічного навчального закладу спрацьовує і поступово стає саморозвиваючою системою.

Література:

1. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття). - К.: Райдуга, 1994. - 61 с.
2. Комплексні заходи щодо формування ступеневої професійно-технічної освіти, спеціалізації та перепрофілювання професійно-технічних навчальних закладів. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 квітня 1998 року №481 // Інформаційно-методичний вісник профтехосвіти. - 1998. - №3. - С. 28-34

В.А. Яковлева

м. Кривий Ріг

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО УЧНІВ З ПРИРОДНО УПОВІЛЬНЕНИМ ТЕМПОМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА УРОКАХ ПРАЦІ

Учні, які умовно віднесені нами до групи школярів з природно уповільненим темпом інтелектуального розвитку на перших етапах їх навчання в загальноосвітній школі потребують

цілеспрямованої допомоги. Метою цієї допомоги – сприяти розвитку більш динамічних пізнавальних дій, завдяки яким учні починають інтенсивно оволодівати знаннями та вміннями відповідно до програми конкретних предметів. Значні потенційні можливості інтелектуального розвитку учнів такої групи закладені в предметах технічної або обслуговуючої праці. З приводу цього В.О. Сухомлинський писав, що “розум дитини знаходиться на кінчиках її пальців”. Безумовно, такі учні потребують індивідуального підходу, який передбачає насамперед, вивчення та врахування в пізнавальній діяльності інтелектуального розвитку школяра та його можливостей щодо засвоєння ним теоретичних знань та практичних умінь.

Досить гостро стоїть питання про врахування індивідуальних особливостей учнів на уроках праці, при засвоєнні ними теоретичних знань, оскільки воно проходить в умовах обмеженого часу з орієнтацією, як правило, на можливості середнього учня.

Вивчення сучасної шкільної практики свідчить, що найбільш досвідчені педагоги, у ряді випадків, правильно вирішують завдання щодо врахування в роботі індивідуальних особливостей учнів. С.Л. Мирський зауважує: “Хоча далеко не кожен з учителів може дати пояснення та обґрунтувати свої дії”. При недостатньому педагогічному досвіді, робота з учнями з природно уповільненим темпом інтелектуального розвитку викликає значні труднощі у педагогів.

На жаль, в загальноосвітніх школах – інтернатах, педагоги не ставлять перед собою завдання щодо виявлення групи учнів з природно уповільненим темпом інтелектуального розвитку. У випадку, коли динаміка зворотної реакції школярів має уповільнений темп (йдеться про спільну діяльність учнів з учителем), педагоги, як правило, не обґрунтовано відносять таких школярів до категорії дітей з тимчасовою затримкою психічного розвитку.

Одночасно, необхідно зауважити, що йдеться не про педагогів-дефектологів, яких не вистачає навіть у допоміжних школах, а йдеться про вчителів, які працюють у масових загальноосвітніх закладах і постійно стикаються з невстигаючими учнями, що потребують індивідуальної допомоги.

Результати аналізу теоретичних досліджень науковців, що розглядали означену нами проблему, дозволяють визначити: залучення школярів до праці (технічної, обслуговуючої), яка є ефективним компонентом навчально-виховного процесу, дозволяє плідно впливати на формування соціально активних якостей особистості. Було помічено, що на уроках праці такі

учні виконують завдання у нормальному темпі і за якістю їх виробу, досить часто, значно кращі, ніж в учнів, які не мають труднощів у пізнавальній діяльності з інших предметів.

Разом з тим, у таких школярів на уроках з інших предметів виникає певна сором'язливість через те, що вони порівнюють себе з іншими учнями і самі помічають свої уповільнені дії. Що стосується уроків праці, то вони самі оцінюють свої успіхи і переконуються в своїх можливостях щодо успішного оволодіння практичними діями.

Дуже важливим є той факт, що при організації індивідуальної роботи з такими учнями на уроках праці, необхідно дотримуватись загальних положень, а саме:

1. Індивідуальний підхід має орієнтувати педагогів на особливості динаміки інтелектуального розвитку учнів у процесі пізнавальної діяльності та особистісних якостей. Спираючись вже на розвинуті здібності школярів, учителі повинні розробляти для таких учнів спеціальні завдання для уроків.

2. В основу індивідуального підходу до учнів на уроках праці має бути покладено вивчення (на випереджаючому етапі) інтересів учнів з метою подальшої розробки для них завдань, зміст яких має бути орієнтованим на означену вище діяльність.

3. Здійснення індивідуального підходу до школярів на уроках праці не виключає завдань, виконання яких потребує колективних зусиль (групи, бригади). Особливий педагогічний ефект досягається в ігровій діяльності учнів на уроках, коли офіційний характер спілкування учнів між собою і з учителем, нагадує спілкування друзів, які прагнуть досягти єдиної мети.

4. Одночасно, в ході виконання трудових завдань на уроках праці, вчитель повинен заохочувати всіх учнів, що виконують завдання, (підбадьорювати, хвалити, розвивати особистісні мотиви діяльності тощо).

5. Педагог має знати, що продуктивність індивідуального підходу до учнів безпосередньо залежить від позитивного ставлення школярів із природно уповільненим темпом інтелектуального розвитку до змісту занять на уроках праці.

6. Доведено також, що результативність пізнавальної діяльності школярів залежить від особистісних мотивів учнів, зокрема від їх бажання виконати завдання, інтересу до певного виду діяльності, цілеспрямованості в роботі, прагнення досягти поставлену перед собою мету, віри у власні можливості щодо досягнення успіху та емоційно-вольового настрою в роботі тощо. Саме ці фактори можуть бути віднесені до критеріїв, за якими оцінюються кінцеві результати педагогічної допомоги таким учням.

Як доводить досвід, у практиці шкіл-інтернатів вчителями недооцінюється процес формування у школярів техніко-технологічних знань. Саме тому необхідно звернути увагу педагогів на використання підручників (посібників) з праці (йдеться про підручники "Трудове навчання" (технічна або обслуговуюча праця).

Відсутність техніко-технологічних знань в учнів досить швидко можна помітити на уроках, оскільки учні, як правило, не користуються таблицями, зразками, інструкціями, картками, підручниками.

Для кращої роботи з підручниками необхідно давати учням спеціальні вправи, що формують звичку і потребу звертатись до навчального джерела. Такими спеціальними вправами можуть бути: знайти в підручнику назву необхідного тексту; прочитати конкретний текст і поставити запитання до його змісту; знайти відповіді на запитання під текстом; розглянути малюнок і розповісти, що на ньому зображено; знайти малюнок за окремим номером і прочитати надпис тощо.

Коли учні з природно уповільненим темпом інтелектуального розвитку починають вільно користуватись технічною і технологічною термінологією, учитель праці заохочує їх (висловлює свої задоволення, досить часто хвалить, радіє разом з ними тощо), школярі починають вірити в успішність своєї роботи, в можливість досягнення високих результатів при виконанні виробів.

Разом з цим, в якостях особистості учнів з'являються психічні новоутворення: вони починають більш охоче спілкуватись з однокласниками, навіть з тими, хто значно краще навчається з інших предметів; такі школярі охоче, з великим бажанням надають допомогу іншим учням в класі при виконанні виробів на уроках праці, починають з інтересом конструювати (моделювати, фарбувати, здійснювати різьблення по деревині, виготовляти штучні квіти і таке інше).

Відчуваючи свій пізнавальний успіх на уроках праці (технічної і обслуговуючої), учні з природно уповільненим темпом інтелектуального розвитку досить швидко переходять в роботі до творчої діяльності. У них з'являються власні оригінальні вироби, що є зовнішнім проявом переходу практичної діяльності на творчий рівень.

Бажання досягти поставленої мети на уроках праці розвиває в учнів віру у власні можливості, в них поступово формується емоційно-вольовий настрій і з'являється цілеспрямованість в роботі з інших предметів.